



MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 179 (XXIII) — Nr. 136

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 23 februarie 2011

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
HOTĂRĂRI ALE SENATULUI		
8.	— Hotărâre cu privire la propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile specifice din domeniul agriculturii în favoarea insulelor mici din Marea Egee	2
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE		
	Decizia nr. 2 din 4 ianuarie 2011 referitoare la obiecția de neconstituționalitate privind Legea educației naționale, în ansamblul său, precum și, în special, art. 45 alin. (5), (6), (7) și (9), art. 46 alin. (2), art. 121, art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c), art. 125 alin. (2), art. 128 alin. (5), art. 132 alin. (5), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (1), (3) și (4), precum și art. 361 alin. (2) din lege	2–14
	★	
	Opinie separată	14–15
	★	
	Opinie concurentă.....	15–16

HOTĂRĂRI ALE SENATULUI**PARLAMENTUL ROMÂNIEI****SENATUL****HOTĂRÂRE****cu privire la propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile specifice din domeniul agriculturii în favoarea insulelor mici din Marea Egee**

Având în vedere Raportul Comisiei pentru agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală nr. XXIII 18 din 7 februarie 2011, în temeiul dispozițiilor art. 67 și art. 148 alin. (2) și (3) din Constituția României, republicată, și ale Protocolului nr. 2 anexat la Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007, ratificat prin Legea nr. 13/2008,

Senatul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Senatul constată că propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile specifice din domeniul agriculturii în favoarea insulelor mici din Marea Egee respectă principiile subsidiarității și proporționalității.

Art. 2. — Opinia cuprinsă în prezenta hotărâre se transmite instituțiilor europene și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Această hotărâre a fost adoptată de Senat în ședința din 9 februarie 2011, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE SENATULUI
MIRCEA-DAN GEOANĂ

București, 9 februarie 2011.

Nr. 8.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 2**

din 4 ianuarie 2011

referitoare la obiecția de neconstituționalitate privind Legea educației naționale, în ansamblul său, precum și, în special, art. 45 alin. (5), (6), (7) și (9), art. 46 alin. (2), art. 121, art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c), art. 125 alin. (2), art. 128 alin. (5), art. 132 alin. (5), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (1), (3) și (4), precum și art. 361 alin. (2) din lege

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, la data de 15 decembrie 2010, un grup de deputați a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității unor prevederi ale Legii educației naționale.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 17.618 din 15 decembrie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 4759A/2010.

Această sesizare a fost semnată de către următorii deputați: Cristian Mihai Adomniței, Marin Almăjanu, Teodor Atanasiu, Vasile Berci, Viorel-Vasile Buda, Daniel-Stamate Budurescu, Cristian Buican, Mihăiță Calimente, Mircea Vasile Cazan, Daniel Chițoiu, Tudor-Alexandru Chiuariu, Horia Cristian, Ciprian Minodor Dobre, Victor Paul Dobre, Mihai-Aurel Donțu, Gheorghe

Dragomir, George Ionuț Dumitrică, Relu Fenechiu, Gheorghe Gabor, Grațela Leocadia Gavrilăscu, Andrei Dominic Gereș, Alina-Ștefania Gorghiu, Titi Holban, Pavel Horj, Mircea Irimescu, Nicolae Jolța, Mihai Lupu, Dan-Ștefan Motreanu, Gheorghe-Eugen Nicolăescu, Ludovic Orban, Ionel Palăr, Viorel Palașcă, Cornel Piepștea, Gabriel Plăiașu, Cristina-Ancuța Pocora, Virgil Pop, Marius Octavian Popa, Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu, Adriana Ana Săftoiu, Nini Săpunaru, Adrian George Scutaru, Ionuț-Marian Stroe, Radu Stroe, Gigel-Sorinel Știrbu, Gheorghe-Mirel Talos, Adriana Diana Tușa, Claudiu Țaga, Radu Bogdan Țîmpău, Ioan Țintean, Florin Țurcanu, Horea-Dorin Uioreanu, Lucia-Ana Varga, Mihai Alexandru Voicu, Mircea Dușa, Aurelia Vasile, Valeriu Ștefan Zgonea, Laurențiu Nistor, Florin Iordache, Aurel Vlădoiu, Costică Macaleți, Angel Tîlvăr, Carmen Ileana Moldovan, Mădălin-Ștefan Voicu, Nicolae

Băncicioiu, Eugen Bejinariu, Georgian Pop, Horia Teodorescu, Filip Georgescu, Gheorghe Ana, Ion Stan, Sorin Constantin Stragea, Cornel-Cristian Resmeriță, Sonia-Maria Drăghici, Iulian Claudiu Manda, Vasile Popeangă, Dumitru Chiriță, Victor Cristea, Vasile Mocanu, Iuliu Nosa, Dan-Mircea Popescu, Ion Călin, Marian Neacșu, Ioan Damian, Gheorghe Antochi, Neculai Rățoi, Robert Sorin Negoită, Ioan Sorin Roman, Mugurel Surupăceanu, Marian Ghiveciu, Ion Burnei, Florentin Băloșin Gust, Dumitru Boabeș, Andrei Dolineaschi, Oana Tohme Ștefănescu Niculescu-Mizil, Antonella Marinescu, Ileana Cristina Dumitrache, Manuela Mitrea, Radu Eugeniu Coclici, Lucreția Roșca, Viorel Ștefan, Ioan Cindrea, Mircea Silvestru Lup, Cornel Ițu, Victor Socaciu, Vasile Ghiorghe Gliga, Rodica Nassar, Florian Popa și Dan Nica.

Autorii obiecției de neconstituționalitate au solicitat constatarea neconstituționalității prevederilor Legii educației naționale pentru următoarele motive:

I. Se apreciază că sunt încălcate dispozițiile art. 1 alin. (4) și (5) coroborate cu dispozițiile art. 61 alin. (1) și ale art. 114 din Constituție. Astfel, menționându-se Decizia Curții Constituționale nr. 1.557 din 18 noiembrie 2009, deputații consideră că Legea educației naționale este neconstituțională în ansamblul său, adoptarea acesteia fiind realizată cu încălcarea normelor constituționale referitoare la procedura de legiferare prin asumarea răspunderii de către Guvern. Posibilitatea Guvernului de legiferare — ca autoritate legislativă delegată — nu poate fi neîngrădită, această prerogativă nereprezentând un drept nesusceptibil de exercitare abuzivă, deoarece în caz contrar s-ar permite eludarea principiului fundamental al separației puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituția României. O astfel de procedură nu ar trebui utilizată decât *in extremis*, atunci când adoptarea proiectului de lege în procedură obișnuită ori în procedură de urgență nu este posibilă, ori când structura politică a Parlamentului nu permite adoptarea proiectului de lege.

Or, în opinia autorilor sesizării, în cazul Legii educației naționale nu se poate reține vreuna dintre aceste justificări pentru recurgerea la procedura de urgență, întrucât, de vreme ce există o majoritate parlamentară care rezultă din faptul că partidele respective au format Guvernul, adoptarea acesteia sub forma asumării răspunderii nu este oportună, cu atât mai mult cu cât intrarea sa în vigoare a acestei legi nu se face imediat, ci pentru anul preuniversitar și universitar 2011—2012 [iar unele dintre prevederile actului normativ sunt aplicabile începând cu anul școlar 2012—2013 conform art. 361 alin. (3) din proiect]. Se mai menționează că instanța de contencios constituțional a constatat deja, prin Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, că nu a fost identificat niciun demers al Guvernului adresat Senatului pentru dezbaterea proiectului Legii educației naționale în procedură de urgență, reținându-se deja în jurisprudența constituțională că dezbaterea în procedură obișnuită în Parlament nu numai că ar fi fost beneficiara unor amendamente, dar ar fi permis implicarea societății civile în problema educației naționale.

Acceptarea ideii potrivit căreia Guvernul își poate asuma răspunderea asupra unui proiect de lege în mod discreționar ar semnifica transformarea acestei autorități în putere legiuitoare, interferând cu atribuțiile de legiferare ale Parlamentului, și ar fi de natură să încalce în mod flagrant dispozițiile art. 1 alin. (4) și ale art. 61 alin. (1) din Constituție. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat deja pe cale jurisprudențială că asumarea răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale apare ca fiind neconstituțională, recurgerea la o astfel de modalitate de legiferare negăsindu-și vreo motivare în fapt ori în drept.

Așadar, nerespectarea normelor constituționale ale art. 114 atrage și înfrângerea dispozițiilor art. 1 alin. (4) și (5) coroborate

cu dispozițiile art. 61 alin. (1) din Constituție, care dau expresie obligativității respectării Legii fundamentale.

De asemenea, se mai arată că Legea educației naționale, prin modalitatea în care a fost adoptată, vine în conflict cu prevederile art. 1 alin. (5) coroborate cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție. Astfel, așa cum a statuat și Curtea Constituțională în Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept.

Potrivit autorilor obiecției de neconstituționalitate, Guvernul României a ignorat vădit cele două decizii anterioare pronunțate de Curtea Constituțională a României, în privința formei de adoptare a acestei legi prin angajarea răspunderii Guvernului. Astfel, în prezent, are loc cea de-a treia tentativă a Guvernului de a-și angaja răspunderea pe Legea educației naționale, deși, față de situațiile pentru care a fost sesizată Curtea Constituțională în septembrie 2009 și octombrie 2010 nu a intervenit nicio schimbare. Din contră, în fapt, stadiul dezbaterii proiectului de lege a educației naționale în Senat a avansat față de perioada în care s-a făcut sesizarea din octombrie 2010. Concret, raportul asupra legii a fost deja adoptat în comisia de specialitate a Senatului, iar proiectul Legii educației naționale se afla pe ordinea de zi a plenului Senatului.

Autorii sesizării solicită Curții Constituționale să constate că demersul Guvernului de a-și angaja răspunderea pentru adoptarea aceleiași Legi a educației naționale este neconstituțional, deoarece deciziile Curții Constituționale au putere obligatorie, inclusiv asupra Guvernului și Parlamentului. De fapt, Guvernul dorește să se substituie în activitatea de legiferare a Parlamentului, fapt inadmisibil, având în vedere dispozițiile art. 61 alin. (1) din Constituția României, potrivit cărora Parlamentul este organul reprezentativ suprem și unica autoritate legiuitoare a țării.

II. Autorii sesizării consideră că dispozițiile art. 45 alin. (5), (6), (7) și (9), art. 46 alin. (2), art. 121, art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c), art. 125 alin. (2), art. 128 alin. (5), art. 132 alin. (5), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (1), (3) și (4), precum și art. 361 alin. (2) din Legea educației naționale contravin dispozițiilor art. 4 alin. (2), art. 16 alin. (1) și (2) privind egalitatea în drepturi, art. 32 alin. (6) privind garantarea autonomiei universitare, precum și ale art. 37 alin. (1) privind dreptul de a fi ales.

Se afirmă că dispozițiile din lege care prevăd că pe raza unei unități administrativ-teritoriale, cu mai multe unități de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, funcționează cel puțin o unitate școlară cu personalitate juridică, pentru fiecare limbă maternă, indiferent de efectivul de elevi, încalcă art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție, întrucât în județele Harghita, Covasna și Mureș, Satu Mare și Bihor se poate ajunge în situația în care copiii populației de etnie română să nu aibă o școală a lor, în condițiile în care prevederile art. 19 alin. (1) din lege stabilesc că numărul de elevi necesar pentru înființarea unei școli cu personalitate juridică este de 300, în timp ce pentru elevii minorităților naționale care învață în limba maternă, indiferent de efectivul de elevi, pentru fiecare limbă maternă, se va înființa o școală cu personalitate juridică, cu toată structura necesară: director, contabil etc. Discriminarea pozitivă care se face în privința elevilor aparținând minorităților naționale nu trebuie aplicată cu ignorarea sau limitarea drepturilor majorității, prin inegalitatea în fața legii sau prin discriminări.

De asemenea, dispozițiile legii ce prevăd că elevii care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă, sunt sprijiniți prin decontul transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă, sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă instituie o discriminare față de elevii

care studiază în limba română, pentru că în cazul lor nu există o prevedere similară.

Dispozițiile conform cărora disciplina limba și literatura română se predă după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă instituie, în opinia autorilor sesizării, un drept colectiv, făcându-se o discriminare pe baza unui criteriu interzis prin art. 4 alin. (2) din Constituția României, și anume etnia. Există, în acest fel, o diferență de tratament juridic prin instituirea unor programe diferite de studiu al limbii și literaturii române, în timp ce art. 13 din Constituție prevede că limba oficială este limba română.

De altfel, dispozițiile art. 45 alin. (5), (6) și (7) din lege intră în contradicție cu art. 4 alin. (2) din Constituție pentru că generează o discriminare vădită pe criteriul locului de naștere al cetățeanului român.

Faptul că dispozițiile legii prevăd că în unitățile școlare cu predare și în limbile minorităților naționale unul dintre directori va fi obligatoriu din rândul cadrelor didactice dintre minoritatea respectivă instituie o discriminare pozitivă pentru cadrele didactice din cadrul minorităților naționale, dezavantajând cadrele didactice ce predau în limba română.

Art. 16 alin. (1) din Constituție este încălcat și prin faptul că legea interzice ocuparea oricărei funcții de conducere la universitățile de stat, particulare și confesionale după îndeplinirea vârstei de pensionare, cu excepția mandatelor în exercițiu la data intrării în vigoare a legii. Aceste persoane cu funcții de conducere dintr-o universitate sunt puse într-o stare de inferioritate legislativă față de alte categorii profesionale care au dreptul să ocupe funcții de conducere după îndeplinirea vârstei de pensionare, cum ar fi persoanele care îndeplinesc funcții de conducere la nivelul Parlamentului și la nivelul altor instituții.

Autonomia universitară prevăzută de art. 32 alin. (6) din Constituție este încălcată prin dispozițiile legii care prevăd că Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului controlează modul în care universitățile își exercită autonomia universitară, că propune Guvernului inițierea unui proiect de lege de reorganizare sau desființare a instituției de învățământ superior în cauză și că documentul de bază al unei universități — carta universitară — poate fi adoptată numai cu rezoluția pozitivă a ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. Autonomia înseamnă, în primul rând, libertate de reglementare, care, în niciun caz, nu se supune „controlului” unei autorități executive cum este Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. Sunt neconstituționale și prevederile legale care dispun că Guvernul, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, poate înființa facultăți, în cadrul universităților de stat, cu consultarea senatului universitar.

De asemenea, faptul că ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului poate revoca din funcție rectorul unei universități încalcă principiul autonomiei universitare, precum și principiul simetriei în drept, potrivit căruia entitatea care a ales poate determina revocarea celui pe care l-a ales sau desemnat. Or, rectorul este ales de către senatul universității, fără implicarea ministrului sau a guvernului. Se mai invocă, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 72 din 18 iulie 1995.

Există și alte prevederi afectate de vicii de neconstituționalitate, cum ar fi acelea care prevăd reducerea sau eliminarea temporară sau definitivă a accesului la finanțările din surse publice la propunerea Consiliului de etică și management universitar. Însă acest consiliu este constituit din persoane din afara universității — reprezentanți ai ministrului, precum și ai altor organisme care nu au legătură cu universitatea.

Prevederile art. 37 alin. (1) privind dreptul la vot din Constituția României sunt încălcate atunci când se interzice persoanelor care ocupă o funcție de conducere sau de demnitate publică să exercite funcția de rector pe perioada

exercitării mandatului sau atunci când interzice unui rector deținerea de funcții de conducere în cadrul unui partid politic, pe perioada exercitării mandatului. Trebuie luate în considerare și dispozițiile prevederilor art. 40 alin. (3) din Constituția României care prevăd categoriile de persoane ce nu fac parte din partidele politice, iar rectorii nu sunt menționați printre aceste categorii. De altfel, în perioada interbelică, rectorii erau membri de drept ai Senatului României.

În opinia autorilor sesizării, Legea educației naționale procedează la o naționalizare efectivă de către stat, cu încălcarea art. 44 alin. (2), (3) și (4) din Constituție, a patrimoniului unităților de învățământ particular și confesional preuniversitar. Acest lucru se realizează prin abrogarea „art. 110 alin. (5) din Legea învățământului nr. 84/1995”, care prevedea că patrimoniul unităților de învățământ particular și confesional este proprietatea fondatorilor, aceasta revenind, conform art. 60 din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, altor persoane juridice decât fondatorii persoane fizice, inclusiv statului [art. 60 alin. (4)]. Această abrogare se face prin art. 361 alin. (2) din titlul VII — Dispoziții finale și tranzitorii, acest articol fiind considerat neconstituțional.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

Președintele Senatului a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 2.654 din 20 decembrie 2010, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 17.793 din 20 decembrie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, întrucât prevederile Legii educației naționale încalcă art. 114, art. 16 alin. (1) și (2), art. 32 alin. (6), art. 37 alin. (1) și art. 44 alin. (2) din Constituție.

Invocând jurisprudența Curții Constituționale în materie, Președintele Senatului consideră că Guvernul nu poate recurge la procedura angajării răspunderii în fața Parlamentului asupra unui proiect de lege ori de câte ori constată că Parlamentul nu dezbate ori nu adoptă un proiect de lege pe cât de repede și-ar dori acesta, ori când constată că dezbaterile legislative nu converg într-o direcție dorită de Executiv, ci numai atunci când fie proiectul de lege respectiv nu a figurat în programul de guvernare — caz în care votul dat la investitură nu mai este suficient —, fie în cazul în care, față de programul de guvernare aprobat de Parlament prin acordarea votului de încredere, măsura legislativă respectivă a devenit imperios necesar a fi adoptată altfel decât prin procedurile legislative obișnuite. Orice altă interpretare a dispozițiilor art. 114 din Constituție reprezintă o eludare a principiului separației puterilor în stat și o încălcare a dispozițiilor art. 61 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.

Or, prin decizia de a-și angaja răspunderea asupra proiectului Legii educației naționale, Guvernul a acționat discreționar, depășindu-și competențele, în condițiile în care, în prezent, la Senat, în calitate de cameră decizională, se află în dezbaterile comisiilor permanente un proiect de lege cu același obiect de reglementare inițiat tot de Guvern și depus la Parlament în luna aprilie a acestui an, iar în Programul de guvernare al actualului cabinet, la cap. V, educația figurează ca o componentă esențială a dezvoltării durabile pentru orice societate, ce reclamă o reglementare unitară, completă, sistematică și coerentă a domeniului, cu participarea tuturor segmentelor sociale implicate în acest proces.

De asemenea, modul în care s-a derulat în Parlament procedura angajării răspunderii asupra proiectului Legii educației naționale, faptul că aceasta a fost considerată adoptată, în pofida faptului că acest proiect de act normativ a fost restituit Guvernului încă de la data de 30 noiembrie 2010,

precum și decizia plenului reunit al Camerei Deputaților și Senatului din data de 14 decembrie 2010 de a considera legea menționată ca fiind adoptată prin procedura angajării răspunderii plasează adoptarea acestei legi în afara oricăror reguli procedurale constituționale și regulamentare, ceea ce constituie o încălcare a dispozițiilor constituționale referitoare la competența de legiferare a Parlamentului, în general, și în special a celor prevăzute la art. 114 din Constituție. Față de situația de fapt — ce ține de întreaga desfășurare a procedurii de adoptare a Legii educației naționale — și având în vedere termenele constituționale procedurale, a căror încălcare este evidentă în cazul Legii educației naționale, se impune constatarea neconstituționalității acesteia, validarea de către Curtea Constituțională a întregii proceduri derulate putându-se constitui, pentru viitor, în opinia Președintelui Senatului, într-un precedent extrem de periculos și într-un punct de plecare a unor abuzuri constituționale la îndemâna oricărei majorități parlamentare.

Nici Constituția și nici regulamentele parlamentare nu cuprind referiri la consecințele juridice asupra procedurii parlamentare în cazul sesizării Curții Constituționale, cu privire la soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională; de asemenea, nici Curtea Constituțională — prin cele două decizii ale sale referitoare la cele două conflicte constatate — nu a statuat nimic în această privință.

Mai mult decât atât, retragerea semnăturilor de susținere a moțiunii de cenzură de către unii dintre semnarii acesteia — ceea ce a echivalat cu imposibilitatea prezentării și dezbaterii ei, întrucât nu mai îndeplinea condițiile constituționale pentru promovare — reprezintă un alt eveniment survenit în cursul procedurii angajării răspunderii Guvernului asupra Legii educației naționale, care a angrenat depășirea termenelor constituționale în constatarea adoptării respectivei legi. Astfel, față de această situație — care lipsește de efecte Decizia Curții Constituționale nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010 — Birourile permanente ale celor două Camere au considerat că, potrivit considerentelor cuprinse în Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, este de competența Guvernului și a Parlamentului să se pronunțe asupra proiectului Legii educației naționale și întreruperea procedurii parlamentare a proiectului de lege cu același obiect de reglementare aflat în dezbateri la Senat, în calitate de Cameră decizională.

În acest context, președintele Senatului consideră că decizia plenului celor două Camere ale Parlamentului de a considera Legea educației naționale ca fiind adoptată pe calea angajării răspunderii Guvernului este discreționară și abuzivă prin faptul că de la momentul deciziei Birourilor permanente reunite de restituire a proiectului Legii educației naționale către Guvern și până la momentul constatării adoptării legii au trecut mai bine de 15 zile, timp în care s-a adus la cunoștința membrilor Parlamentului faptul că proiectul de lege a fost restituit Guvernului. Totodată, prin adoptarea Legii educației naționale se încalcă și dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție, republicată, ce consacră, pe de o parte, separația puterilor în stat, iar, pe de altă parte, obligația autorităților publice de a-și îndeplini loial și cu bună-credință competențele constituționale. În consecință, constatarea adoptării Legii educației naționale în afara oricăror termene constituționale — după restituirea acestui proiect de lege către Guvern și în condițiile în care această procedură a fost constatată ca fiind neconstituțională prin Decizia nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 — reprezintă, în opinia președintelui Senatului, o încălcare a competențelor de legiferare ale Parlamentului, ceea ce antrenează neconstituționalitatea Legii educației naționale adoptate prin procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului.

Pe fond, președintele Senatului s-a raliat opiniei autorilor sesizării de neconstituționalitate.

Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 51/6.126 din 20 decembrie 2010, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 17.801 din 20 decembrie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, președintele Camerei Deputaților consideră că procedura utilizată de Guvern de angajare a răspunderii asupra Legii educației naționale a fost conformă cu dispozițiile art. 114 din Constituție. De asemenea, nu sunt încălcate prevederile art. 1 alin. (5) coroborate cu cele ale art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală. Se apreciază că, dacă s-ar uni dispozitivul și considerentele Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, s-ar ajunge la concluzia constituționalității procedurii de angajare a răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale, pentru că opinia concurentă a unui judecător este, cât privește conținutul, alături de opinia separată formulată de 4 judecători. În aceste condiții, opinia concurentă, datorită rolului său și faptului că judecătorul care a formulat-o a votat pentru dispozitivul deciziei, ar trebui să fie unită cu considerentele deciziei în cauză, și nu cu dispozitivul acesteia, astfel încât angajarea răspunderii în cauză ar fi constituțională.

Președintele Camerei Deputaților consideră că prevederile legii atacate sunt în conformitate cu dispozițiile art. 16 din Constituție, cu dispozițiile art. 32 din Constituție, având în vedere că autonomia universitară este garantată în condițiile legii, cu dispozițiile art. 37 alin. (1) din Legea fundamentală, ținând cont de faptul că legea poate institui „reguli specifice incompatibilității rectorilor sau altor funcții specifice”, și cu dispozițiile art. 44 alin. (2)—(4), având în vedere că criticile nu sunt motivate în niciun fel.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 5/9.829 din 20 decembrie 2010, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 17.789 din 20 decembrie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, în viziunea Guvernului, contextul în care în prezent Guvernul și-a asumat din nou răspunderea pe calea aceleiași proceduri de excepție asupra Legii educației naționale prezintă neîndoielnic elemente de diferență față de momentul septembrie 2009, motivele relevante în Decizia Curții Constituționale nr. 1.557 din 18 noiembrie 2009 fiind înlăturate.

Proiectul Legii educației naționale asupra căruia Guvernul și-a asumat răspunderea în anul 2010 este cu totul distinct ca materie și parcurs legislativ de cel din anul 2009. Astfel, Guvernul și-a angajat răspunderea după parcurgerea procedurii legislative la Camera Deputaților, legea fiind înaintată în luna mai 2010 la Senat, care a depășit termenul rezonabil pentru finalizarea procesului legislativ. În condițiile în care la nivelul Senatului — în calitate de Cameră decizională — proiectul înregistra un veritabil blocaj, pe de o parte, și dată fiind necesitatea reglementării cu maximă celeritate într-un domeniu de importanță maximă (educația reprezentând o componentă vitală a procesului de reformă a statului), pe de altă parte, întreruperea procedurii de examinare și dezbateri a proiectului de lege la nivelul Senatului poate fi apreciată drept legitimă și oportună.

Potrivit Programului de Guvernare 2009—2012, educația reprezintă o componentă strategică, esențială a dezvoltării durabile pentru societate. Urgența adoptării Legii educației naționale rezultă și din faptul că procesul de reformă într-un domeniu atât de important presupune în mod necesar parcurgerea unor etape pregătitoare prealabile implementării propriu-zise, etape care să se desfășoare înainte de începerea unui nou an școlar.

Astfel, potrivit art. 327 din proiectul de lege examinat, acest act normativ ar urma să intre în vigoare în termen de 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I. În plus, se poate invoca și împrejurarea că măsurile de reorganizare a învățământului preuniversitar și universitar pe care implementarea dispozițiilor acestei legi le generează nu pot fi aplicate instantaneu, la momentul intrării în vigoare a legii, necesitând elaborarea și adoptarea unei ample și complexe legislații secundare în această materie, care să fie de natură să asigure aplicarea într-o manieră adecvată și eficientă a prevederilor legii.

Mecanismul constituțional reglementat la art. 114 a fost instituit de către legiuitorul constituant în vederea asigurării unui mijloc de acțiune și de control reciproc între puterea legislativă și puterea executivă, ca o garanție a respectării principiului separației puterilor în stat, însă instituirea unor modalități de acțiune și de control al Legislativului asupra Executivului nu presupune subordonarea puterii executive celei legislative, ci, dimpotrivă, reprezintă echilibrul și controlul reciproc al puterilor.

Este adevărat că nu se poate contesta rolul Parlamentului de „organ reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării”, consacrat de art. 61 alin. (1) din Constituție, însă chiar Legea fundamentală consacră două instituții juridice care permit Guvernului să participe, în mod excepțional, la actul legiferării, și anume: „angajarea răspunderii Guvernului” — art. 114 și „delegarea legislativă” — art. 115.

Odată declanșată procedura asumării răspunderii de către Guvern, acesta nu mai poate să renunțe la ea, iar dezbateră unei moțiuni de cenzură depuse în urma unei asumări a răspunderii de către Guvern este o obligație, și nu o facultate a Parlamentului, având în vedere că, potrivit art. 113 alin. (3) din Legea fundamentală: „Moțiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere”.

De această obligație Parlamentul nu poate fi exonerat nici prin pronunțarea Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010 a Curții Constituționale, deoarece, în conformitate cu art. 147 din Constituție, efectele deciziilor Curții Constituționale se produc *ope legis* numai în măsura în care declară neconstituționale actele normative supuse acestui tip de control. Deciziile pronunțate în materia conflictelor juridice dintre autorități sunt obligatorii doar în modalitatea în care Curtea înțelege să soluționeze aceste conflicte.

Or, Curtea Constituțională, prin decizia sus-menționată, a constatat doar existența unui conflict și a statuat, în cuprinsul motivării, că solicitarea autorului sesizării ca instanța de contencios constituțional să oblige Guvernul să renunțe la procedura angajării răspunderii excedează competenței sale, soluția aparținând în exclusivitate autorităților publice aflate în conflict.

Față de cele mai sus învederate, nu se poate reține, așadar, în opinia Guvernului, încălcarea, prin asumarea răspunderii Guvernului pe proiectul Legii educației naționale, a dispozițiilor art. 1 alin. (4) și (5), art. 61, art. 114 și art. 142 alin. (1) din Constituție.

Mai mult decât atât, prin Decizia nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010 Curtea Constituțională a stabilit că există un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, generat de refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară, dezbateră care, odată declanșată, ținând seama de prevederile Constituției, nu poate fi oprită.

Astfel, în decizie s-a apreciat că Parlamentul se află în culpă, deoarece „ignoră decizia Guvernului de angajare a răspunderii, motivat de pronunțarea de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010. Astfel, Parlamentul, prin președintele Senatului, își justifică acțiunea prin pronunțarea de

către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, pe când Guvernul contestă aplicabilitatea deciziei menționate într-o procedură de angajare a răspunderii sale deja începută”.

Așadar, în cuprinsul deciziei sus-menționate s-a constatat că procedura asumării trebuie să continue și că blocajul constituțional creat poate fi eliminat doar prin continuarea procedurilor parlamentare de asumare a răspunderii Guvernului, întrucât „Parlamentul nu are competența de a împiedica Guvernul să ia decizia angajării răspunderii; de asemenea, odată luată această decizie, Parlamentul nu poate împiedica Guvernul să continue procedura în cauză, întrucât s-ar ajunge la situații inadmisibile în care un Guvern minoritar să nu își poată angaja niciodată răspunderea, ceea ce încalcă în mod flagrant art. 114 din Constituție. De asemenea, nici Guvernul nu își poate retrage cererea de angajare a răspunderii, fiind un act irevocabil al său. În acest context constituțional, depunerea moțiunii de cenzură are semnificația declanșării controlului parlamentar asupra activității Guvernului și *mutatis mutandis* constituie un act irevocabil în sensul inițierii acestui control; este o armă pusă îndeobște la îndemâna opoziției parlamentare și nu în ultimul rând este o formă de exprimare a opoziției față de măsurile adoptate de Guvern. În consecință, împiedicarea prezentării și refuzul de a dezbate o moțiune de cenzură deja depusă sunt contrare Constituției, deoarece acest lucru ar echivala cu eliminarea posibilității opoziției parlamentare de a cenzura și controla deciziile guvernamentale de angajare a răspunderii”.

Și pe fond se consideră că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, prevederile art. 45 alin. (5) și (6) din lege nu creează, în opinia Guvernului, o discriminare pozitivă pentru elevii aparținând minorităților naționale din zonele indicate de autorii sesizării de neconstituționalitate. În primul rând, nu se poate interpreta că elevii români din acele județe „nu vor putea avea o școală”, textele criticate nefăcând altceva decât să stabilească modalitatea de dobândire a personalității juridice de către unitățile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale. Chiar dacă se poate întâlni în practică și „ipoteza în care în respectivele zone școlile cu predare în limbile minorităților naționale ar avea personalitate juridică, în timp ce cele cu predare în limba română nu, neîndeplinind condiția numărului minim de 300 de elevi, acest fapt nu înseamnă că acestea din urmă nu există, fiind doar modalitatea aleasă de legiuitor pentru organizarea celor două unități de învățământ”. În rândul limbilor materne se află și limba română, care are acest statut pentru cetățenii români de naționalitate română. Așadar, prevederea legală respectivă este valabilă pentru toate limbile materne (și a majorității și ale minorității).

În ceea ce privește susținerea că prin dispozițiile art. 45 alin. (7) din legea analizată se încalcă, de asemenea, art. 16 alin. (1) din Constituție, Guvernul apreciază că aceasta nu are fundament real, întrucât regula impusă de Constituție și respectată de legea în discuție este aceea a desfășurării învățământului în limba română. Organizarea unităților de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale este o situație de excepție, reglementată de legiuitor pentru această ultimă categorie, dat fiind faptul că, potrivit art. 4 alin. (2) din Constituție, „România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de naționalitate [...]”. Or, în aceste condiții, și pentru elevii ce fac parte din minoritățile naționale trebuie asigurat dreptul fundamental la învățatură garantat de art. 32 din Legea fundamentală.

Autorii sesizării au înțeles, în mod greșit, că sintagma „limbă maternă” se referă doar la copiii aparținând minorităților naționale, deși limba română este, pentru copiii români, limbă maternă. Ca urmare, acest articol se aplică tuturor elevilor care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a studia limba maternă, inclusiv elevilor români aflați în această situație.

Art. 46 alin. (2) din lege, care reglementează faptul că disciplina limba și literatura română se predă după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă, nu aduce atingere, în opinia Guvernului, art. 16 coroborat cu art. 4 și art. 13 din Constituție.

Astfel, textul legal criticat nu încalcă regula potrivit căreia limba oficială în România este limba română, ci doar reglementează o modalitate accesibilă de învățare a acestei limbi de către elevii aparținând minorităților naționale, având în vedere că și aceștia au dreptul la garantarea dreptului la învățatură, la fel ca orice alt cetățean al acestei țări. În plus, posibilitatea utilizării limbii materne este reglementată și în alte domenii, cum ar fi: administrație publică, justiție și amenajarea teritoriului. Art. 46 alin. (2) din lege exprimă dreptul de „accesare” a limbii române al tuturor minorităților naționale, astfel încât acestea să poată dobândi competențe ținând cont de specificul minorităților respective.

De asemenea, dispozițiile art. 45 alin. (9) din lege nu încalcă art. 16 din Legea fundamentală și nu creează o discriminare pozitivă a cadrelor didactice aparținând minorităților naționale, textul reglementând doar modalitatea de organizare și conducere a unităților de învățământ cu predare și în limbile minorităților naționale, soluție aleasă de legiuitor tocmai în considerarea faptului că și pentru acestea din urmă trebuie asigurate toate garanțiile și drepturile din Constituție. Funcțiile de conducere pot fi ocupate în mod egal de oricine îndeplinește criteriile de competență profesională, indiferent de limba de predare în care se studiază în unitatea de învățământ respectivă, și nu limitează dreptul de acces la aceeași funcție de conducere al unui cetățean care nu aparține minorității respective într-o unitate de învățământ cu predare în limba acelei minorități.

În ceea ce privește critica autorilor obiecției, potrivit căreia art. 121 din lege încalcă autonomia universitară garantată de art. 32 alin. (6) din Constituție, Guvernul arată că nu este afectată autonomia universitară. Menționând considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 23 din 20 ianuarie 2005, potrivit căreia autonomia universitară nu înseamnă independența instituțiilor de învățământ superior și nici nu implică existența unei autonomii de reglementare și de decizie a acestora în afara cadrului legal, care este general obligatoriu, Guvernul consideră că prin Legea educației naționale s-a procedat chiar la o extindere a autonomiei universitare prin acordarea unor drepturi și responsabilități extinse din asumarea unei misiuni clar definite prin Carta universitară privind activitatea asumată ca instituție ce furnizează servicii de educație și formare, de cercetare, precum și alte activități în cadrul societății românești, cu asumarea răspunderii publice. În aceste condiții de deschidere și de responsabilizare este evident că universitățile reprezintă parteneri responsabili ai societății românești în crearea unor servicii educaționale de formare a cetățenilor României. Pe cale de consecință, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (*M.E.C.T.S.*), în calitatea sa de autoritate publică, răspunde de modul în care este respectată legislația învățământului de către toți furnizorii de servicii de educație.

Cu privire la prevederile art. 125 alin. (1) lit. a) și art. 212 alin. (3) din lege, Guvernul învederează că în momentul în care o persoană își asumă calitatea de rector este obligată să își asume și răspunderea publică în exercitarea acestei calități. În cazul în care aceste obligații sunt încălcate, Consiliul de etică și management universitar are rolul de a constata și de a propune spre sancționare aceste abateri. Astfel, revocarea din funcția de rector prevăzută la acest articol intervine ca o sancțiune, ca urmare a încălcării obligațiilor în ceea ce privește asumarea răspunderii publice, iar măsura revocării nu este o prerogativă absolută a ministrului educației, ci intervine, tocmai cu respectarea principiului simetriei actelor juridice la emiterea

actului administrativ, ulterior unor demersuri reglementate de art. 125 alin. (1) din Legea educației naționale.

În ceea ce privește dispozițiile art. 125 alin. (1) lit. b) din lege, acestea reprezintă tot o sancțiune. Statul, reprezentat în această ipoteză de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, nu face decât să administreze, așa cum consideră de cuviință, resursele bugetare, existând situații în care poate aprecia că utilizarea acestora pentru finanțarea activității unei instituții de învățământ superior nu este o soluție optimă. Soluția propusă nu echivalează cu intervenția statului, prin minister, în modul de gestionare de către conducerea unei universități a surselor de finanțare publice.

Cu privire la dispozițiile art. 125 alin. (1) lit. c) din lege, Guvernul precizează că acestea apar ca o „sancțiune aplicată unui management defectuos, nefiind o modalitate de reorganizare într-un mod mai judicios, care într-adevăr este prerogativa structurilor de conducere ale universităților, conform art. 123 din Legea educației naționale”. În cadrul acestei proceduri, ministerul nu are o putere discreționară. Art. 128 alin. (5) nu încalcă principiul autonomiei universitare, întrucât rezoluția la care face referire textul de lege este o formă de exercitare a atribuțiilor M.E.C.T.S. prin care se asigură respectarea legalității. Carta universitară reprezintă documentul de bază în temeiul căruia universitatea funcționează, iar orice prevedere contrară legislației în vigoare este nulă de drept. Practica anilor anteriori a demonstrat că, fără o verificare de către M.E.C.T.S., ca autoritate de stat în domeniu, apar nenumărate cazuri de invalidare a alegerilor structurilor de conducere din universități, fapt ce a afectat în mod direct activitatea acestora prin prelungirea perioadelor de interimat, care în unele cazuri au ajuns la un an calendaristic.

Prevederile art. 132 alin. (5) din lege nu reprezintă o imixtiune în autonomia universitară și nici încălcarea acestui principiu, deoarece prin textul de lege se reglementează o excepție, iar consultarea senatului garantează respectarea principiului autonomiei universitare.

În ceea ce privește prevederile art. 215 alin. (1) din lege, Guvernul consideră că acele cadre didactice care candidează pentru ocuparea unei funcții de conducere la universitățile de stat, particulare și confesionale se află într-o situație diferită de cea a altor categorii socioprofesionale, cum este cazul parlamentarilor, astfel încât nici sub acest aspect nu poate fi reținută încălcarea principiului constituțional al egalității în drepturi.

Dispozițiile art. 215 alin. (3) și (4) din lege, care stabilesc incompatibilitatea calității de rector, pe perioada îndeplinirii mandatului, cu orice funcție de conducere sau demnitate publică, respectiv cu deținerea unei funcții de conducere în cadrul unui partid politic, nu încalcă dreptul de a fi ales prevăzut de art. 37 alin. (1) din Constituție, ci doar stabilesc o incompatibilitate temporară, limitată la durata exercitării mandatului de rector și justificată de necesitatea asigurării tuturor condițiilor obiective pentru realizarea învățământului ca serviciu public, dar și ca drept fundamental având un conținut economic-social și cultural.

Nu se pot reține nici argumentele referitoare la încălcarea art. 44 alin. (4) din Constituție, prin abrogarea „art. 110 alin. (5) din Legea nr. 84/1995” care stabilea că patrimoniul instituțiilor de învățământ particular și confesional preuniversitar este proprietatea fondatorilor. Aceasta deoarece patrimoniul instituțiilor de învățământ este un element propriu al acestora, ca entități juridice separate, iar bunurile ce îl constituie nu mai sunt în proprietatea fondatorilor din momentul în care aceștia au consfințit să le aducă drept contribuție la constituirea patrimoniului instituției de învățământ, nefiind vorba așadar despre o naționalizare. Mai mult decât atât, patrimoniul unei persoane juridice se constituie din totalitatea drepturilor și

obligațiilor ce privesc bunurile acesteia, fiind inacceptabil ca în același timp să coexiste 2 proprietari asupra aceluiași bun.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum rezultă din sesizarea formulată, îl constituie dispozițiile Legii educației naționale, în ansamblul său. Totuși, din motivarea obiecției de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta vizează atât o critică de neconstituționalitate extrinsecă referitoare la modul de adoptare a legii criticate, cât și o critică de neconstituționalitate intrinsecă ce privește, în special, prevederile legale ale art. 45 alin. (5), (6), (7) și (9), art. 46 alin. (2), art. 121, art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c), art. 125 alin. (2), art. 128 alin. (5), art. 132 alin. (5), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (1), (3) și (4), precum și art. 361 alin. (2) din Legea educației naționale, prevederi care au următorul cuprins:

— Art.45 alin. (5), (6), (7) și (9): „(5) Pe raza unei unități administrativ-teritoriale, cu mai multe unități de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, funcționează cel puțin o unitate școlară cu personalitate juridică, pentru fiecare limbă maternă, indiferent de efectivul de elevi.

(6) În cazul unităților de nivel gimnazial sau liceal cu predare în limbile minorităților naționale, singulare în municipiu, oraș sau comună se acordă personalitate juridică, indiferent de efectivul de elevi.

(7) Elevii care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă, sunt sprijiniți prin decontul transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă, sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă. [...]

(9) În unitățile școlare cu predare și în limbile minorităților naționale, unul dintre directori va fi un cadru didactic din rândul minorităților respective, cu respectarea criteriilor de competență profesională.”;

— Art. 46 alin. (2): „Disciplina Limba și literatura română se predă, pe tot parcursul învățământului preuniversitar, după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă.”;

— Art. 121: „Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului este autoritate publică și este abilitat să urmărească, să controleze aplicarea și respectarea reglementărilor legale în domeniul învățământului superior și să aplice, dacă este cazul, sancțiuni. De asemenea, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului controlează modul în care universitățile își exercită autonomia universitară, își asumă misiunea generală și pe cea proprie și își exercită răspunderea publică.”;

— Art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c): „În cazul în care se constată nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 124, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului sesizează Senatul universitar în termen de 30 de zile de la data constatării. Dacă în termen de 3 luni de la data sesizării, universitatea continuă să nu respecte obligațiile prevăzute la art. 124, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului aplică, în termen de maximum 6 luni de la data sesizării inițiale a Senatului universitar, una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) revocarea din funcție a rectorului, în baza propunerii Consiliului de Etică și Management Universitar, cu consultarea Senatului universitar. În termen de maximum 5 zile lucrătoare

de la data revocării din funcție a rectorului, Senatul universitar are obligația să desemneze un prorector care reprezintă universitatea și care devine ordonator de credite până la confirmarea unui nou rector de către ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului. În termen de 3 luni de la revocarea din funcție a rectorului, Senatul universitar finalizează procedurile de desemnare a unui nou rector, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, și trimite spre confirmare ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului numele noului rector;

b) reduce sau elimină temporar sau definitiv accesul la finanțările din surse publice, la propunerea Consiliului de Etică și Management Universitar;

c) propune Guvernului inițierea unui proiect de lege de reorganizare sau desființare a instituției de învățământ superior în cauză.”;

— Art. 125 alin. (2): „Constatarea încălcării obligațiilor prevăzute la art. 124 se face de către Consiliul de Etică și Management Universitar, format din 11 membri, după cum urmează: 3 reprezentanți numiți de către Consiliul Național al Rectorilor, 3 reprezentanți ai Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, numiți de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului, câte un reprezentant numit de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, denumită în continuare ARACIS, Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, denumit în continuare CNFIS, Consiliul Național al Cercetării Științifice, denumit în continuare CNCS, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, denumit în continuare CNATDCU, și un reprezentant al federațiilor naționale ale studenților.”;

— Art. 128 alin. (5): „Carta universitară se adoptă numai după rezoluția pozitivă a Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului privind avizul de legalitate asupra Cartei universitare. Rezoluția privind avizul de legalitate se emite de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului în termen de maximum 30 de zile de la data solicitării instituției de învățământ superior.”;

— Art. 132 alin. (5): „Prin excepție de la prevederile alin. (2), în situații temeinic justificate, Guvernul, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, poate înființa facultăți, în cadrul universităților de stat, cu consultarea Senatului universitar.”;

— Art. 212 alin. (3): „Ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului poate revoca din funcție rectorul în condițiile art. 125.”;

— Art. 215 alin. (1), (3) și (4): „(1) După împlinirea vârstei de pensionare, ocuparea oricărei funcții de conducere în universitățile de stat, particulare și confesionale este interzisă, cu excepția mandatelor în exercițiu la data intrării în vigoare a prezentei legi. [...]

(3) Persoanele care ocupă o funcție de conducere sau de demnitate publică nu pot exercita funcția de rector pe perioada îndeplinirii mandatului.

(4) Funcția de rector este incompatibilă cu deținerea de funcții de conducere în cadrul unui partid politic, pe perioada exercitării mandatului.”;

— Art. 361 alin. (2): „La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea învățământului nr. 84/1995, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 10 decembrie 1999, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 158 din 16 iulie 1997, cu modificările și completările ulterioare, art. 14 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 642 din 20 iulie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 87/2006, cu modificările ulterioare,

Ordonanța Guvernului nr. 10/2009 privind dreptul studenților înmatriculați la formele de învățământ la distanță sau cu frecvență redusă de a continua studiile la programe de studii de licență autorizate să funcționeze provizoriu sau acreditate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 581 din 20 august 2009, precum și orice alte dispoziții contrare.”

În opinia autorilor sesizării, legea criticată contravine prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (4) și (5) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat, respectiv al supremației Constituției, art. 4 alin. (2) privind criteriile de discriminare, art. 16 alin. (1) și (2) privind egalitatea în drepturi, art. 32 alin. (6) cu referire la autonomia universitară, art. 37 alin. (1) privind dreptul de a fi ales, art. 44 alin. (2), (3) și (4) privind dreptul de proprietate privată, art. 61 alin. (1) privind rolul și structura Parlamentului, art. 114 privind angajarea răspunderii Guvernului, art. 147 alin. (4) privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea urmează a se pronunța, pe de o parte, asupra unor aspecte de ordin procedural ce se constituie în critici de neconstituționalitate extrinsecă, iar pe de altă parte, asupra criticilor de neconstituționalitate intrinsecă a legii supuse controlului.

1. Raportat la critica de neconstituționalitate extrinsecă referitoare la încălcarea art. 1 alin. (4) și (5) coroborate cu dispozițiile art. 61 alin. (1) și ale art. 114 din Constituție privind adoptarea legilor prin procedura angajării răspunderii Guvernului, Curtea constată următoarele:

1. Legea supusă examinării Curții Constituționale a fost adoptată prin procedura angajării răspunderii Guvernului, reglementată de art. 114 din Constituție. Această procedură parlamentară implică raporturi de ordin constituțional între două puteri ale statului, deoarece este, prin conținutul său, un act al Guvernului, iar, prin efectul său, fie produce un act de legiferare — așa cum este în cauza de față —, fie determină demiterea Guvernului, în situația în care o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea proiectului de lege, este adoptată cu votul majorității deputaților și senatorilor.

2. Actul concret al angajării răspunderii Guvernului cu privire la proiectul Legii educației naționale a fost examinat sub aspectul constituționalității de către Curtea Constituțională, cu prilejul soluționării conflictului juridic de natură constituțională declanșat prin oprirea procedurii legislative de la Senat a proiectului Legii educației naționale și angajarea răspunderii de către Guvern asupra acestui proiect.

3. Prezenta sesizare supune controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională Legea educației naționale adoptată de către Parlament. Constatarea adoptării Legii educației naționale în condițiile descrise în sesizare este apreciată ca fiind o încălcare a competenței de legiferare a Parlamentului.

4. Curtea constată, în acest sens, că adoptarea Legii educației naționale s-a realizat în urma retragerii, de către unii dintre semnatori, a susținerii moțiunii de cenzură depuse ca urmare a angajării răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale, act care a determinat ca moțiunea să nu mai respecte condițiile constituționale pentru a fi prezentată și dezbătută. Aspectele de oportunitate care au determinat actul retragerii semnăturilor și, implicit, renunțarea la un instrument de control parlamentar al Guvernului prevăzut de Constituție nu intră în competența de examinare a Curții Constituționale, întrucât vizează însăși decizia politică de adoptare a legii în cauză, decizie care nu este susceptibilă a fi supusă controlului Curții câtă vreme, potrivit art. 61 alin. (1) din Constituție, „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.”

5. Curtea reamintește în acest context, creat printr-o succesiune de acte ale Guvernului, respectiv Parlamentului,

precum și de conflicte juridice de natură constituțională între cele două autorități, în legătură cu angajarea răspunderii asupra proiectului Legii educației naționale, că rolul său este, potrivit art. 142 alin. (1) din Legea fundamentală, acela de „*garant al supremației Constituției*”.

II. În ceea ce privește neconstituționalitatea intrinsecă a unor texte din legea criticată, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate privește mai multe probleme: învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale, autonomia universitară, ocuparea unor funcții de conducere în cadrul universităților, dreptul de a fi ales și dreptul de proprietate.

1. Curtea reține că autorii obiecției de neconstituționalitate își structurează critica pe două paliere în privința dispozițiilor legale care privesc învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale, primul vizând organizarea unităților de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, iar cel de-al doilea are în vedere predarea limbii și literaturii române după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă.

Pentru a răspunde criticilor formulate, Curtea urmează să clarifice noțiunea de minoritate, să facă aplicarea instrumentelor naționale și internaționale relevante controlului de constituționalitate ce vizează acest concept și să stabilească dacă prevederile legale criticate corespund exigențelor acestora.

Astfel, Curtea observă că, deși nu există o definiție unanim acceptată a noțiunii de *minoritate*, această noțiune vizează, în esență, „*un grup inferior din punct de vedere numeric față de restul populației unui stat, aflat într-o poziție care nu este dominantă și ai cărui membri [...] posedă caracteristici etnice, religioase sau lingvistice diferite de cele ale restului populației și care manifestă, chiar și implicit, o anumită solidaritate în direcția prezervării culturii, tradițiilor, religiei sau limbii lor*” (a se vedea F. Capotorti — *Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, UN Document E/CN.4/Sub.2/384/Add.1—7— 1979*, precum și, în același sens, G. Alfredsson în contribuția sa la *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*). De asemenea, Curtea reține că, potrivit pct. 11 din Recomandarea 1134 (1990) cu privire la drepturile minorităților a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, minoritățile naționale reprezintă grupuri separate sau distincte, bine definite și stabilite pe teritoriul unui stat, ai căror membri sunt cetățeni ai statului și au anumite caracteristici religioase, lingvistice, culturale sau alte caracteristici care le disting de majoritatea populației. În consecință, Curtea reține că elementele subiective și obiective, care caracterizează noțiunea de *minoritate*, sunt premisele obligației statului, mai ales în privința persoanelor aparținând minorităților naționale, de a respecta și de a garanta dreptul la identitate al acestora. Rezultă că statul are atât o obligație negativă, de abținere, aceea de a nu aduce atingere, prin măsurile adoptate, identității persoanelor aparținând minorităților, cât și una pozitivă, de a sprijini păstrarea și dezvoltarea identității acestora, ca parte a patrimoniului cultural universal.

În acest sens, Curtea observă că art. 6 din Constituție garantează dreptul la identitate persoanelor aparținând minorităților naționale, textul constituțional citat prevăzând, în mod expres, că „*Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase*”. Modalitatea de implementare a acestui drept conferit de Constituție persoanelor aparținând minorităților naționale este prevăzută în alin. (2) al aceluiași text constituțional, care vizează luarea unor măsuri corespunzătoare în acest sens. O atare obligație procedurală pozitivă a statului este exprimată prin sintagma „*măsurile de protecție luate de stat*” sub condiția conformității acestora cu „*principiile de*

egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români”.

Având în vedere specificul cauzei de față, Curtea va reține, în analiza sa, aplicarea și interpretarea coroborată, în temeiul art. 11 și 20 din Constituție, a prevederilor art. 6 și art. 32 alin. (3) din Constituție cu instrumentele internaționale incidente în materie.

Astfel, Curtea observă că numeroase acte cu caracter internațional prevăd dreptul la educație, atât în general, cât și cu privire la situația particulară a persoanelor aparținând minorităților naționale; în acest sens, cu titlu exemplificativ, Curtea menționează: *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (art. 26), *Pactul internațional privind drepturile civile și politice* (art. 27), *Convenția privind drepturile copilului* (art. 30), *Convenția pentru eliminarea oricăror forme de discriminare la adresa femeilor* [art. 14 pct. 2 lit. d)], *Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) privind lupta împotriva discriminării în educație* (art. 5), *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* (art. 1 coroborat cu art. 14, respectiv art. 2 din Protocolul adițional la Convenție și art. 1 din Protocolul adițional nr. 12 la Convenție) și *Carta socială europeană* (art. 17).

Din instrumentele internaționale enumerate, Curtea observă că, în accepțiunea pct. 1 din Comentariul general nr. 23 referitor la art. 27 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice — Drepturile persoanelor aparținând minorităților —, acest articol din pact stabilește și recunoaște un drept care este conferit unor persoane aparținând grupurilor minoritare și care este distinct și complementar în raport cu toate celelalte drepturi de care acestea se bucură în baza Pactului, la fel ca oricare altă persoană (dreptul la propria viață culturală, de a profesa și de a practica propria religie sau de a folosi propria limbă). Pct. 6.1 din același comentariu prevede că, deși art. 27 din pact este formulat în termeni negativi, acesta recunoaște totuși existența unui „drept” și impune respectarea sa. În consecință, statele părți sunt obligate să se asigure că existența acestui drept este recunoscută, iar exercitarea sa protejată împotriva oricărei încălcări. Totodată, potrivit pct. 6.2 din comentariu, drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale depind, la rândul lor, de capacitatea grupului minoritar de a-și păstra cultura, limba sau religia. Prin urmare, pot fi necesare, de asemenea, **măsuri pozitive** pentru protejarea identității minorității și a drepturilor membrilor acestui grup de a se bucura și de a-și dezvolta propria cultură și limbă și de a practica propria religie, în comun cu ceilalți membri ai grupului. În fine, protecția acestor drepturi este menită a asigura păstrarea și a continua dezvoltarea identității culturale, religioase și sociale a persoanelor aparținând minorităților respective, deci să îmbogățească structura societății în întregul său (a se vedea, în acest sens, pct. 9 din comentariu).

De asemenea, în preambulul Declarației privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase sau lingvistice, adoptată prin Rezoluția nr. 47/135 din 18 decembrie 1992 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, se arată că promovarea constantă și realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice, constituie parte a dezvoltării societății în întregul ei într-un cadru democratic.

Pe lângă instrumentele internaționale sus-menționate, Curtea observă că România este parte atât la Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, ratificată prin Legea nr. 33/1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 82 din 4 mai 1995, cât și la Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, ratificată prin Legea nr. 282/2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 752 din 6 noiembrie 2007, ambele convenții fiind elaborate sub auspiciile Consiliului European.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale este primul instrument legal multilateral care vizează exclusiv protecția minorităților din Europa și care încearcă să promoveze egalitatea deplină și efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale prin crearea de condiții potrivite care să le permită păstrarea și dezvoltarea propriei culturi, precum și conservarea identității [a se vedea, în același sens, pct. 11 și 13 din Recomandarea 1134 (1990) cu privire la drepturile minorităților a Adunării Parlamentare a Consiliului European, care prevăd, printre altele, dreptul minorităților naționale de a-și menține și dezvolta cultura, respectiv *obligatia statului de a lua toate măsurile necesare* pentru crearea unor condiții favorabile, care să permită minorităților naționale să își dezvolte educația, cultura, tradițiile și obiceiurile]. Convenția-cadru stabilește o serie de principii pentru persoanele aparținând minorităților naționale aplicabile în sfera vieții publice, cum ar fi dreptul la întrunire liberă, libertatea de asociere, libertatea de expresie, conștiință și religie, acces la mijloacele de informare în masă, precum și unele libertăți legate de limbă și educație. În preambulul acestei convenții se prevede că o societate pluralistă și cu adevărat democratică trebuie nu numai să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale, dar și, deopotrivă, să creeze condiții corespunzătoare care să le permită să își exprime, să păstreze și să dezvolte această identitate. De asemenea, art. 15 din convenția-cadru prevede că părțile semnatare vor crea condițiile necesare pentru participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața culturală, socială și economică și la treburile publice, în special acelea care le privesc direct. În raportul explicativ al convenției-cadru se menționează, prin raportare la art. 5 din Convenție, că se recunoaște importanța coeziunii sociale, reflectându-se dorința, exprimată și în preambul, de a vedea în diversitatea culturală o sursă, ca și un factor, nu de divizare, ci de îmbogățire a fiecărei societăți.

Curtea constată că, de exemplu, art. 12 și 14 din Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale prevăd următoarele:

— Art. 12: „1. Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării, pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.

2. În acest context, părțile vor asigura, între altele, posibilități corespunzătoare pentru pregătirea profesorilor, accesul la manuale și vor facilita contactele dintre elevi și profesori ai diferitelor comunități.

3. Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale.”;

— Art. 14: „1. Părțile se angajează să recunoască dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a învăța limba sa minoritară.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă există o cerere suficientă, părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilului și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținând acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.

3. Paragraful 2 al acestui articol se va aplica fără a aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă.”

De asemenea, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin Hotărârea din 17 februarie 2004, pronunțată în Cauza *Gozelik și alții împotriva Poloniei*, paragraful 93, citează preambulul Convenției-cadru cu privire la minoritățile naționale („societate pluralistă și cu adevărat democratică trebuie nu numai să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și

religioasă a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale, dar și, deopotrivă, să creeze condiții corespunzătoare care să le permită să-și exprime, să păstreze și să dezvolte această identitate”) și menționează termenii de „păstrare” și „apărare” a „drepturilor sale [ale minorităților naționale — s.n.]”. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit, în mod expres, faptul că respectarea minorităților naționale constituie o condiție *sine qua non* pentru o societate democratică (paragraful 68 din hotărârea citată).

Toate instrumentele internaționale mai sus reținute menționează și prevăd situația specială a persoanelor aparținând minorităților naționale, ceea ce impune statului o conduită deosebită față de acestea.

Astfel, actele infraconstituționale trebuie să respecte și pot dezvolta atât exigențele Constituției, cât și cele cuprinse în actele internaționale la care statul român este parte. În acest sens, Curtea constată că Legea educației naționale implementează și dezvoltă aceste exigențe într-o manieră de natură a permite și garanta continua dezvoltare a identității culturale a persoanelor aparținând minorităților naționale.

Curtea observă că, în comentariul său cu privire la educație din perspectiva Convenției-cadru (Strasbourg, 2006), Comitetul consultativ al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale enumeră mai multe modele utilizate în ciclul primar pentru prezervarea limbii persoanelor aparținând minorităților naționale, dintre care unele se regăsesc și în Legea educației naționale. Astfel, modelul implementat prin secțiunea a 12-a — *Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale* a cap. II — *Structura sistemului național de învățământ preuniversitar* din titlul II — *Învățământul preuniversitar* din Legea educației naționale este acela care consacră existența școlilor cu predare în limba minorităților naționale, în care limba majorității este studiată ca o materie distinctă; desigur, legiuitorul român a prevăzut un model extins, reglementarea criticată nevizând numai ciclul primar. Astfel, legiuitorul a înțeles să consacre o reglementare specială cu privire la **învățământul preuniversitar**, în ansamblu, pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

Curtea constată că dispozițiile art. 45 alin. (9) din lege, care prevăd că în unitățile școlare cu predare și în limbile minorităților naționale unul dintre directori va fi obligatoriu din rândul cadrelor didactice din minoritatea respectivă, nu reprezintă o încălcare a prevederilor art. 16 din Constituția României, avându-se însă în vedere faptul că trebuie să fie respectate și criteriile de competență profesională. Aceste dispoziții legale reprezintă opțiunea legiuitorului care a dorit ca în structurile de conducere ale instituțiilor de învățământ respective să fie reprezentate și persoanele aparținând respectivelor minorități naționale, ca o expresie a unei societăți în care se promovează cunoașterea și toleranța reciprocă.

În ceea ce privește dispozițiile art. 45 alin. (5) și (6) din lege, Curtea constată că acestea nu încalcă dispozițiile constituționale invocate. Aceste prevederi fac aplicarea unui model organizațional care presupune practici și politici care să satisfacă nevoile educaționale speciale ale membrilor unei minorități naționale. Nu se poate susține că elevii aparținând populației majoritare românești, dar minoritare într-o anumită zonă ar fi discriminați, întrucât legea se referă la funcționarea a cel puțin unei unități școlare cu personalitate juridică pentru **fiecare limbă maternă**. Legea nu prevede înființarea unei unități școlare numai pentru fiecare limbă a minorităților naționale, ci pentru fiecare limbă maternă, existând deci posibilitatea ca limba maternă să fie limba română a unor persoane care constituie o minoritate lingvistică într-o anumită zonă. O atare prevedere legală este derogatorie de la dispozițiile art. 19 alin. (1) din lege, care prevăd anumite condiții pentru acordarea personalității juridice unei unități de învățământ. De

altfel, alin. (2) al art. 19 din lege mai prevede o serie de excepții de la regula cu caracter de principiu.

În ceea ce privește personalitatea juridică a unităților de învățământ menționate la art. 45 alin. (5) și (6) din lege, Curtea observă că este opțiunea legiuitorului de a conferi personalitate juridică acestor unități, pentru o mai bună administrare a activității de educație.

În privința textului art. 45 alin. (7) din lege, Curtea constată că, deși plasat în secțiunea a 12-a — *Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale*, conținutul său normativ vizează în mod explicit și situația elevilor a căror limbă maternă este limba română. Astfel, **atât elevii care au o limbă maternă diferită de cea română, cât și cei care au limba maternă limba română**, dacă în localitatea de domiciliu nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă, sunt sprijiniți de către autorități prin decontarea transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă.

Curtea, analizând dispozițiile art. 46 alin. (2) din Legea educației naționale, prin raportare la critica de neconstituționalitate formulată, constată că acestea nu contravin art. 4 alin. (2) din Constituție. De asemenea, Curtea constată că Legea educației naționale nu consacră niciun drept colectiv pentru minoritățile naționale, ci numai drepturi individuale. De altfel, niciun instrument legal internațional nu consacră drepturi colective pentru minoritățile naționale, iar legiuitorul român nu și-a exprimat niciodată intenția de a le consacra.

Faptul că există programe școlare speciale pentru învățarea limbii române, care se adresează membrilor unei minorități naționale, are semnificația luării în considerare a situației lor specifice, respectiv a faptului că aceste persoane au o altă limbă maternă decât limba română. Așadar, situația diferită a membrilor minorităților naționale în mod evident reclamă și un tratament juridic diferit pentru a se asigura o egalitate efectivă și accesul la o educație de calitate pentru toate persoanele. Prin urmare, legiuitorul trebuie să țină cont de acest lucru și să adapteze cerințele de învățare a limbii și literaturii române în funcție de situația concretă a persoanelor aparținând minorităților naționale. Nu în ultimul rând, instituțiilor statului român le revine obligația să asigure un număr optim de ore necesar pentru studiul adecvat al limbii și literaturii române.

În fine, Curtea reține că dreptul cetățenilor aparținând minorităților naționale de a utiliza limba maternă în învățământ, administrație și justiție nu afectează caracterul oficial al limbii române prevăzut de art. 13 din Constituție, caracter garantat, indirect, și prin art. 152 alin. (1) din Constituție.

2. În ceea ce privește susținerile potrivit cărora mai multe dispoziții din Legea educației naționale încalcă principiul autonomiei universitare prevăzut de art. 32 alin. (6) din Constituția României, potrivit căruia autonomia universitară este garantată, Curtea reține următoarele:

Autonomia universitară este foarte importantă pentru buna funcționare a instituțiilor de învățământ superior, fapt subliniat de mai multe documente internaționale din domeniu.

Astfel, în Declarația de la Bologna (1999), semnată de către miniștrii educației din 29 de state europene, inclusiv România, care are ca scop principal crearea unui Spațiu European al Învățământului Superior cu luarea în considerare și respectarea autonomiei universitare, se menționează expres faptul că „independența și autonomia universităților asigură adaptarea continuă a învățământului superior și a sistemelor de cercetare la nevoile în schimbare, la cerințele societății și la progresele științifice”.

În Declarația de la Praga din 2009 a Asociației Universităților Europene se prevede că universitățile trebuie să își întărească autonomia pentru a servi mai bine societatea și în particular să

asigure un cadru de reglementare care să permită conducătorilor universităților să adopte o structură internă eficientă, să selecteze și să instruiască personalul lor, să elaboreze programele academice și să utilizeze resursele financiare, toate acestea trebuind să fie în concordanță cu misiunile și profilurile lor specifice.

De asemenea, Comisia Europeană și un număr important de guverne europene au recunoscut necesitatea existenței autonomiei universitare; în acest sens, Curtea reține Comunicarea Comisiei Europene din luna mai 2006 cu privire la Agenda de modernizare pentru universități, care prevede ca obiectiv prioritar crearea unui nou cadru pentru universități, caracterizat printr-o autonomie sporită și responsabilitate.

În acest cadru, **autonomia universitară nu este numai relevantă pentru realizarea Spațiului European al Învățământului Superior, dar este și un factor determinant în realizarea Spațiului European de Cercetare**, așa cum a afirmat Comisia Europeană în Cartea Verde din aprilie 2007 „Spațiul European de Cercetare: Noi perspective.”

Totuși, varietatea situațiilor din Europa reflectă o multitudine de abordări în privința autonomiei universitare, autoritățile centrale deținând, încă, un rol central în reglementarea sistemului de educație superioară. În general, în Europa, autonomia universitară este legată de capacitatea instituțiilor de învățământ superior de a decide în privința organizării lor, a chestiunilor financiare, a politicii de personal și a politicii curriculare, însă gradul de libertate al universităților diferă foarte mult de la țară la țară. De exemplu, demiterea rectorului se face în majoritatea cazurilor de către organul care l-a numit, dar există și excepții: în Ungaria, Polonia, Portugalia, Suedia și Turcia, procesul de demitere a unui rector poate fi declanșat de o înaltă autoritate, de obicei ministrul educației, atunci când conduita acestuia este neconformă cu standardele universitare.

Referitor la politica de personal a universităților, în state precum Bulgaria, Franța, Polonia, Slovacia, unele landuri din Germania (a se vedea, în acest sens, raportul întocmit în 2008 de T. Esterman și T. Nokkala — *University Autonomy in Europe. Exploratory Study*, raport întocmit sub auspiciile Asociației Universităților Europene) numirea unor anumite categorii de personal (de obicei profesorii) este supusă confirmării de către autoritatea publică relevantă în acest domeniu (ministrul educației sau Președintele statului); astfel, spre exemplu, în Polonia titlul de profesor este conferit de Președintele Republicii.

Cu privire la programul curricular, trebuie menționat faptul că îndeplinirea obiectivelor din Programul Bologna a fost însoțită în majoritatea țărilor europene de înființarea la nivel local sau regional a unor agenții externe universităților care se asigură de calitatea programelor de studii ale acestor universități. De asemenea, în majoritatea cazurilor, introducerea unor noi programe are nevoie de aprobarea ministrului de resort ori a unei alte autorități publice, în urma unui proces de acreditare.

Din analiza situației existente la nivel european reiese faptul că nu se poate pune semnul de egalitate între autonomie și independență. Statul sau organele administrației publice locale are/au destule competențe care îi/le permit să se asigure că universitățile respectă standardele de calitate necesare pentru realizarea Spațiului European al Învățământului Superior.

Curtea Constituțională s-a mai pronunțat în privința unor probleme ridicate de conceptul de autonomie universitară. Astfel, prin Decizia nr. 72 din 18 iulie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 167 din 31 iulie 1995, Curtea a stabilit unele elemente de conținut ale principiului autonomiei universitare: astfel, o confirmare a numirii rectorului prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului este necesară nu doar pentru verificarea respectării procedurilor democratice de alegere, dar și pentru verificarea îndeplinirii condițiilor pentru alegere. De asemenea, Curtea a reținut că autonomia

universitară a fost definită chiar de legiuitor, în virtutea competenței sale atribuite în acest sens prin Constituție.

Prin Decizia nr. 444 din 26 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 15 din 5 ianuarie 2005, Curtea a statuat că „În cadrul autonomiei universitare [...] revine fiecărei instituții de învățământ superior sarcina de a aprecia cu privire la activitatea desfășurată de fiecare cadru universitar”. În Decizia nr. 23 din 20 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 21 februarie 2005, Curtea a reținut că „legiuitorul constituant a lăsat legiuitorului ordinar libertatea de a stabili elementele autonomiei universitare și condițiile în care aceasta se exercită”.

Prin Decizia nr. 731 din 7 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 395 din 11 iunie 2009, Curtea a observat că prevederile constituționale consacră și garantează o singură formă de autonomie, și anume cea universitară, indiferent că este vorba de învățământul superior de stat sau de învățământul superior particular, autonomie al cărei conținut trebuie să fie identic în ambele cazuri. În aceste condiții și având în vedere faptul că aceste instituții fac parte din sistemul național de învățământ, Curtea a constatat că principiul constituțional al autonomiei universitare trebuie să se reflecte, în egală măsură, în organizarea și funcționarea procesului de învățământ, în statutul cadrelor didactice, în promovarea în funcție a acestora, în norma didactică etc.

Art. 123 din Legea educației naționale criticată, preluând observațiile generale rezultând din jurisprudența Curții Constituționale, reglementează noțiunea de autonomie universitară. Acest text legal prevede: „(1) *Autonomia universitară este garantată prin Constituție. Libertatea academică este garantată prin lege. Instituțiile de învățământ superior se organizează și funcționează independent de orice ingerințe ideologice, politice sau religioase.*

(2) *Autonomia universitară dă dreptul comunității universitare să își stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, activitățile, organizarea și funcționarea proprie, gestionarea resurselor materiale și umane, cu respectarea strictă a legislației în vigoare.*

(3) *Aspectele fundamentale ale autonomiei universitare se exprimă în Carta universitară, aprobată de Senatul universitar, în concordanță strictă cu legislația în vigoare.*

(4) *Autonomia universitară se exercită numai cu condiția asumării răspunderii publice.*

(5) *În instituțiile de învățământ superior este asigurată libertatea cercetării în ceea ce privește stabilirea temelor, alegerea metodelor, procedeele și valorificarea rezultatelor, conform legii.*

(6) *În instituțiile de învățământ superior este interzisă periclitarea sub orice formă a dreptului la exprimarea liberă a opiniilor științifice și artistice.*

(7) *Studentilor le este asigurat dreptul la liberă alegere a cursurilor și specializărilor, în conformitate cu normele legale în vigoare și cu planurile de învățământ.*

(8) *Structurile și funcțiile de conducere ale universităților particulare și confesionale, atribuțiile, modul de constituire, precum și alte considerente legate de statutul acestora sunt stabilite în conformitate cu prevederile prezentei legi, cu avizul consultativ al fondatorilor și cu aprobarea Senatului universitar”.*

Analizând criticile autorilor sesizării referitoare la încălcarea principiului autonomiei universitare, Curtea constată că acestea nu sunt întemeiate. Faptul că Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului controlează modul în care universitățile își exercită autonomia universitară, faptul că propune Guvernului inițierea unui proiect de lege de reorganizare sau desființare a instituției de învățământ superior în cauză și faptul că documentul de bază al unei universități — cartea universitară — poate fi adoptat numai cu aprobarea ministrului educației sau

că Guvernul, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, poate înființa facultăți în cadrul universităților de stat cu consultarea senatului universitar nu reprezintă altceva decât garanții ale faptului că învățământul superior românesc se va face pe baza standardelor de calitate definite la nivel național și european. O astfel de reglementare este absolut necesară în condițiile unei proliferări fără precedent a universităților de stat și particulare, universități care nu au avut timp necesar să se consacre pe plan național sau internațional.

Revocarea din funcție a rectorului nu se face în mod arbitrar de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului, ci numai în baza propunerii Consiliului de etică și management universitar, cu consultarea senatului universitar. În cadrul acestui consiliu se regăsesc reprezentanți ai mediului științific și academic, precum și alți membri avizați cu privire la viața universitară. Aceste elemente reprezintă garanții suficiente cu privire la procedura eliberării din funcție a rectorului unei universități. Din aceleași considerente, nici dispozițiile conform cărora ministerul de resort reduce sau elimină temporar ori definitiv accesul la finanțările din surse publice nu încalcă vreo dispoziție constituțională. O asemenea măsură nu poate surveni decât în condițiile unei crize financiare sau ale săvârșirii unor abateri grave de la normele de conduită universitară. De altfel, majoritatea universităților existente dispun și de surse proprii de finanțare rezultate, în principal, din taxele percepute studenților pentru sistemul de învățământ cu taxă. Potrivit art. 119 alin. (3) din lege: „*Instituțiile de învățământ superior au autonomie în stabilirea cuantumului taxelor și au obligația să le comunice tuturor celor interesați, inclusiv pe site-ul universității.*”

Nici critica referitoare la dreptul Guvernului ca la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului să poată înființa facultăți în cadrul universităților de stat cu consultarea senatului universitar nu este întemeiată. În cadrul competențelor sale de gestiune și administrare, Guvernul poate acționa pentru a rezolva diferite situații în care este necesară înființarea unor noi facultăți, cum ar fi, de exemplu, situația în care piața muncii reclamă apariția unor noi categorii de persoane specializate într-un anumit domeniu.

În ceea ce privește interzicerea ocupării unor funcții de conducere în universitățile de stat, particulare și confesionale, după îndeplinirea vârstei de pensionare, cu excepția mandatelor în exercițiu la data intrării în vigoare a legii, Curtea constată că o atare măsură nu este de natură să încalce principiul egalității prevăzut de art. 16 din Constituție. În acest sens, sunt aplicabile *mutatis mutandis* considerentele care au stat la baza Deciziei Curții Constituționale nr. 444 din 26 octombrie 2004, *precitată*, și anume că, în speță, criteriul vârstei are „doar natura unei condiții legale pentru exercitarea unei profesii, aplicabilă în mod egal tuturor persoanelor aflate în situații identice, respectiv acelor care se încadrează în ipoteza prevăzută de norma juridică”. De asemenea, Curtea reține că „dreptul la muncă, alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă vizează posibilitatea oricărei persoane de a exercita profesia sau meseria pe care o dorește, în anumite condiții stabilite de legiuitor, și nu vizează obligația statului de a garanta accesul tuturor persoanelor la toate profesiile” (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 513 din 20 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 11 iulie 2006).

3. O altă categorie de critici se referă la dreptul de a fi ales. Astfel, persoanele care ocupă o funcție de conducere sau de demnitate publică nu pot exercita funcția de rector pe perioada îndeplinirii mandatului, iar funcția de rector este incompatibilă cu deținerea de funcții de conducere în cadrul unui partid politic, pe perioada exercitării mandatului. Aceste dispoziții reprezintă rezultatul opțiunii legiuitorului, care a dorit să ferească mediul universitar de subiectivismul care caracterizează viața politică.

Astfel, prevederile art. 215 alin. (3) și (4) din lege, prin care legiuitorul a dorit doar să stabilească anumite condiții cu privire la ocuparea poziției de rector al unei universități, constituie o garanție pentru evitarea atât a ingerințelor de natură să afecteze autonomia universitară, cât și a posibilității de deturnare a finalității actului de educație.

În consecință, Curtea nu poate reține încalcarea art. 37 din Constituție privind dreptul de a fi ales.

4. Încălcarea dreptului de proprietate a fost invocată în legătură cu abrogarea, prin art. 361 alin. (2) din Legea educației naționale, a dispozițiilor art. 115 alin. (5) din Legea învățământului nr. 84/1995, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 10 decembrie 1999, cu modificările și completările ulterioare, dispoziții care prevedeau: „*Patrimoniul unităților de învățământ particular și confesional preuniversitar este proprietatea privată a fondatorilor.*”

Curtea constată că o asemenea critică de neconstituționalitate nu poate fi primită. În concepția legiuitorului patrimoniul instituțiilor de învățământ superior particulare și confesionale particulare constă din patrimoniul inițial al fondatorilor, la care se adaugă patrimoniul dobândit ulterior; instituțiile de învățământ menționate dispun de acest patrimoniu, pe durata existenței lor, conform legii [art. 229 alin. (1) și (2) din lege].

De asemenea, art. 230 din lege prevede că: „(1) *Desființarea, dizolvarea sau lichidarea instituțiilor de învățământ superior particulare și confesionale particulare se face în condițiile legii. Inițiativa desființării instituțiilor de învățământ superior particulare sau confesionale particulare poate aparține și fondatorilor.*

(2) *În caz de desființare, dizolvare sau lichidare, patrimoniul instituțiilor de învățământ superior particulare și confesionale particulare revine fondatorilor.*

(3) *Desființarea universităților particulare se va face cu protecția intereselor studenților.*”

Este adevărat că există o diferență între vechea și noua reglementare, dar, potrivit art. 230 alin. (2) din Legea educației naționale, în caz de desființare, dizolvare sau lichidare, patrimoniul instituțiilor de învățământ superior particulare și confesionale particulare revine fondatorilor.

Temeiul constituțional al unei asemenea măsuri se regăsește în art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituție, potrivit căreia conținutul și limitele dreptului de proprietate privată sunt stabilite de lege. De altfel, Curtea constată că art. 44 din Constituție garantează dreptul de proprietate, precum și creanțele asupra statului și tot el statuează că legea stabilește „conținutul și limitele acestor drepturi”.

Curtea mai reține că începând cu anul 1990 s-au înființat instituții de învățământ superior de stat și particulare, având la bază temeuri juridice diferite. Astfel, de cele mai multe ori, acestea au fost înființate fie în temeiul Legii nr. 21/1924 pentru persoanele juridice (asociații și fundații), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 27 din 6 februarie 1924, fie al Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.066 din 17 noiembrie 2004, fie al Decretului nr. 31 din 30 ianuarie 1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, publicat în Buletinul Oficial nr. 8 din 30 ianuarie 1954. În anul 1993 a fost adoptată Legea nr. 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 552 din 11 noiembrie 1999, iar toate instituțiile cu activități de învățământ superior înființate anterior Legii nr. 88/1993 au trebuit să treacă printr-o procedură de acreditare, nemaivorbind de instituțiile de învățământ superior înființate după intrarea în vigoare a legii menționate.

Curtea constată că dispozițiile art. 230 alin. (2) din lege prevăd în mod neechivoc faptul că, în caz de desființare,

dizolvare sau lichidare, patrimoniul instituțiilor de învățământ fondatorilor, nefiind încălcate dispozițiile art. 44 alin. (2), (3) și (4) superior particulare și confesionale particulare revine din Constituție.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că obiecția de neconstituționalitate referitoare la Legea educației naționale, fundamentată pe critici de neconstituționalitate extrinseci, este inadmisibilă.

2. Constată că dispozițiile art. 45 alin. (5), (6), (7) și (9), art. 46 alin. (2), art. 121, art. 125 alin. (1) lit. a), b) și c), art. 125 alin. (2), art. 128 alin. (5), art. 132 alin. (5), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (1), (3) și (4), precum și art. 361 alin. (2) din Legea educației naționale sunt constituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 4 ianuarie 2011 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Fabian Niculae

★

OPINIE SEPARATĂ

Fără a reveni asupra unor argumente pe care le-am formulat în opiniile separate la deciziile Curții Constituționale pronunțate în materia Legii educației naționale, în dezacord cu opinia majoritară, considerăm că Legea educației naționale este neconstituțională, iar sesizarea de neconstituționalitate trebuia admisă, pentru motivele de neconstituționalitate extrinsecă.

Neconstituționalitatea extrinsecă rezultă, în primul rând, din perpetuarea viciilor de neconstituționalitate constatate prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.557 din 18 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 40 din 19 ianuarie 2010. Constatând neconstituționalitatea Legii educației, adoptată prin aceeași procedură a angajării răspunderii Guvernului, în temeiul prevederilor art. 114 din Constituție, Curtea Constituțională a statuat că „la această modalitate simplificată de legiferare trebuie să se ajungă *in extremis* atunci când adoptarea proiectului de lege în procedură obișnuită sau în procedura de urgență nu mai este posibilă ori atunci când structura politică a Parlamentului nu permite adoptarea proiectului de lege în procedura uzuală sau de urgență”. Considerentele deciziei citate își mențin valabilitatea, cu atât mai mult, cu cât noua Lege a educației naționale a fost adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului, în timp ce proiectul de lege, având același inițiator, se afla în proces de legiferare, la Senat, în calitate de Cameră decizională.

Neconstituționalitatea extrinsecă rezultă, în al doilea rând, și din perpetuarea viciilor de neconstituționalitate constatate prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 12 noiembrie 2010. Prin această decizie instanța de contencios constituțional a statuat că angajarea răspunderii de către

Guvern în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în temeiul art. 114 alin. (1) din Constituție, asupra proiectului Legii educației naționale este neconstituțională și a declanșat un conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament, în condițiile în care proiectul de lege se afla în proces de legiferare la Senat, în calitate de Cameră decizională. Astfel, prin exercitarea de către Guvern a unei competențe, cu nerespectarea cadrului constituțional, s-a încălcat competența Parlamentului de unică autoritate legiuitoare.

Dacă un fapt ilicit are consecințe ilicite, tot astfel, un fapt neconstituțional are consecințe neconstituționale. Neconstituționalitatea procedurii angajării răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale, astfel cum a fost constatată prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.431 din 3 noiembrie 2010, nu putea fi acoperită prin continuarea procedurilor parlamentare începute în acest sens. Numai o procedură parlamentară declanșată cu respectarea prevederilor art. 114 din Constituție nu poate fi retrasă de către Guvern, în calitate de inițiator, în timp ce Parlamentul este obligat să continue derularea acesteia. Pe cale de consecință, o procedură parlamentară declarată neconstituțională nu poate fi continuată cu nesocotirea Deciziei Curții Constituționale și fără suport constituțional.

Din moment ce angajarea răspunderii Guvernului asupra proiectului de lege a fost declarată neconstituțională, și rezultatul acestei proceduri, Legea educației naționale, este tot neconstituțional.

* *
*

Este de observat și faptul că prin motivarea prezentei decizii au fost depășite limitele criticilor de neconstituționalitate, creându-se premisele și prejudecându-se, în același timp, elementele unui altfel de statut al minorităților din România, în dezacord cu „*spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989*”, valori garantate prin prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție.

În sensul celor arătate, în acord cu jurisprudența Curții, astfel cum s-a statuat spre exemplu prin Decizia Plenului Curții

Judecător,
Ion Predescu

Judecător,
prof. univ. dr. **Aspazia Cojocaru**

Judecător,
prof. univ. dr. **Tudorel Toader**



OPINIE CONCURRENTĂ

În acord cu soluția pronunțată de Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, prin Decizia nr. 2 din 4 ianuarie 2011 și apreciind modalitatea în care se motivează decizia respectivă, consider că aceasta a elaborat și valorificat o parte din doctrina de specialitate (vezi și opinia concurrentă la Decizia nr. 1.106 din 22 septembrie 2010).

Cu privire la textele constituționale incidente, Curtea ar fi trebuit să menționeze art. 32 alin. (3) din Constituție, care reglementează dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă, art. 62 alin. (2) din Constituție cu referire la organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, art. 120 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia cetățenii aparținând unei minorități naționale au dreptul la folosirea limbii minorității naționale respective, în scris și oral, în relațiile cu autoritățile administrației publice locale și cu serviciile publice deconcentrate, și art. 128 alin. (2) din Constituție, în conformitate cu care persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată.

Totodată, Curtea nu a făcut referire la cazurile *D.H. și alții împotriva Cehiei* (2007), *Sampanis și alții împotriva Greciei* (2008) și *Orșuș și alții împotriva Croației* (2010). Ca principiu, în Cauza *Orșuș și alții împotriva Croației* Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat statul respectiv deoarece dispozițiile luate de acesta pentru școlarizarea copiilor minoritari (romi) nu au fost însoțite de garanții suficiente de natură să asigure că, în exercitarea marjei sale de apreciere în domeniul educației, statul a ținut cont de nevoile particulare ale acestor copii, printre acestea numărându-se, în opinia noastră, nevoia de studiu a limbii oficiale la un nivel adaptat înțelegerii copiilor.

De asemenea, în plan internațional, Curtea ar fi trebuit să observe recomandările de la Haga privind dreptul la educație al minorităților naționale, adoptate în 1996 sub auspiciile Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), care prevăd următoarele: „*Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și menține identitatea lor poate fi pe deplin realizat numai dacă acestea dobândesc o bună cunoaștere a limbii lor materne în timpul procesului educațional.*

Constituționale nr. 1/1995, privind obligativitatea deciziilor pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, avem în vedere și faptul că puterea de lucru judecat ce însoțește actele juridictionale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. În acest sens, Curtea a statuat că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept.

În același timp, persoanele aparținând minorităților naționale au responsabilitatea de a se integra în societatea națională largă prin intermediul unei bune stăpâniri a limbii statului”. Un astfel de instrument internațional, deși, de principiu, nu are forță juridică obligatorie în dreptul internațional public, poate dobândi caracter cutumiar, ceea ce ar l-ar plasa în cadrul izvoarelor de drept și ar urma să fie respectat de state, ca subiecte de drept internațional public (a se vedea, în acest sens, Nguyen Quoc Dinh — *Droit international public*, L.G.D.J., Lextenso Editions, 2009).

Totodată, apreciem că era necesară, în aplicarea prevederilor art. 11 și 20 din Constituție, o mai bună înțelegere a faptului că Legea educației naționale nu face decât să transpună în plan intern convențiile internaționale și actele elaborate de organele de monitorizare a acestor convenții, care au forță obligatorie.

Astfel, în decizia Curții nu sunt menționate principiile conținute în comentariul Comitetului consultativ al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, ce enumeră mai multe metode utilizate în ciclul primar pentru prezervarea limbii minorităților naționale, după cum urmează:

1. există școli în care limba minorității naționale este dominantă, iar limba majorității este studiată ca o materie distinctă;
2. există școli în care limba minorității naționale este dominantă, iar mai multe sau mai puține materii sunt studiate în limba majorității (cum ar fi istoria, geografia sau religia);
3. există școli în care limba majorității este dominantă și doar anumite materii sunt predate în limba minorității;
4. mai există școli bilingve, școli în care se încearcă predarea în ambele limbi (majoritară și minoritară), la același nivel, grupurile de elevi și profesori fiind mixte.

Considerăm că prevederile Legii educației naționale dau expresie preocupării legiuitorului român de a respecta dreptul la identitate al minorităților naționale. Statul român protejează aceste minorități naționale prin recunoașterea dreptului acestora de a-și păstra limba, cultura, precum și prin conferirea accesului la diverse funcții ce privesc sistemul de învățământ și la dezvoltarea propriilor culturi. În acest sens, la pct. 66 din Comentariul la Declarația privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase sau

lingvistice (2005) se arată că există nevoia atât pentru educație multiculturală, cât și interculturală. Educația multiculturală implică politici educaționale care vin în întâmpinarea nevoilor individuale educaționale ale grupurilor din societate ce aparțin unor culturi tradiționale diferite, în timp ce educația interculturală implică politici și practici educaționale acolo unde persoane ce aparțin unor culturi diferite, aflate pe o poziție de majoritate sau de minoritate, învață să interacționeze constructiv unele cu altele [a se vedea, în acest sens, și Will Kymlicka — *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights* (Oxford Political

Theory) și *The Internationalization of Minority Rights*; P.Thornberry și D.Gibbons — *Education and Minority Rights: A Short Survey of International Standards* în *International Journal on Minority and Group Rights. Special Issue on the Education Rights of National Minorities* 4: 2, 1996/1997, 115—152].

Apreciem că aspectele menționate ar fi trebuit cuprinse în Decizia nr. 2 din 4 ianuarie 2011 pentru a conferi caracter complet motivării și a integra-o perfect în modul în care instanțele constituționale europene cu tradiție își motivează deciziile.

Judecător,

prof. univ. dr. **Iulia Antoanella Motoc**

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR



„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.



5 948368 520974